

**ผลของการใช้สถานการณ์จำลองในการสอนภาคปฏิบัติการพยาบาลสุขภาพจิต
และจิตเวชต่อความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพเพื่อการบำบัดของ
นักศึกษาพยาบาล**

พันตรีหญิงสาวิตรี แยมศรีบัว

สถาบันวิทยบริการ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพยาบาลศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2540

ISBN 974-638-951-3

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**EFFECTS OF USING SIMULATIONS IN CLINICAL TEACHING OF MENTAL
HEALTH AND PSYCHIATRIC NURSING ON THE ABILITY IN
ESTABLISHING THERAPEUTIC RELATIONSHIP OF
NURSING STUDENTS**

Major Savitree Yamsribua

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Nursing Science in Nursing Education
Program of Nursing Education**

**Graduate School
Chulalongkorn University**

Academic Year 1997

ISBN 974-638-951-3

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ผลของการใช้สถานการณ์จำลองในการสอนภาคปฏิบัติการพยาบาล
พยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชต่อความสามารถในการสร้าง
สัมพันธภาพเพื่อการบำบัดของนักศึกษาพยาบาล

โดย พ.ต.หญิง สาวิตรี แยมศรีบัว

สาขาวิชา คณะพยาบาลศาสตร์ สาขาการพยาบาลศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. จินตนา ยูนิพันธุ์

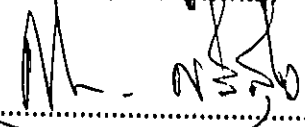
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ศุภวัฒน์ ชูติวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. พ.ต.ต. หญิง พวงเพ็ญ ชูณหะพาน)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. จินตนา ยูนิพันธุ์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ตีรภก ศรีสุโข)

สาวิตรี แยมศรีบัว : ผลของการใช้สถานการณ์จำลองในการสอนภาคปฏิบัติการพยาบาล
สุขภาพจิตและจิตเวชต่อความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพเพื่อการบำบัดของนักศึกษา
พยาบาล (EFFECTS OF USING SIMULATIONS IN CLINICAL TEACHING OF MENTAL
HEALTH AND PSYCHIATRIC NURSING ON THE ABILITY IN ESTABLISHING
THERAPEUTIC RELATIONSHIP OF NURSING STUDENTS) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร. จินตนา
ยูนิพันธ์ , 148 หน้า. ISBN 974-638-951-3

การวิจัยแบบกึ่งทดลองครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลการใช้สถานการณ์จำลองในการสอน
การพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชภาคปฏิบัติ ที่มีต่อความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพเพื่อการบำบัด
ของนักศึกษาพยาบาล และเปรียบเทียบ ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพเพื่อการบำบัดของนัก
ศึกษา กลุ่มที่ได้รับการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง กับกลุ่มที่ได้รับการสอนแบบปกติ ในการสอนการ
ปฏิบัติการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 ของวิทยาลัย
พยาบาลตำรวจที่กำลังเรียนวิชาปฏิบัติการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช จำนวน 32 คน ซึ่งได้จากการ
สุ่มแบบแบ่งชั้น และจัดเป็น กลุ่มทดลอง 16 คน กลุ่มควบคุม 16 คน กลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยใช้
สถานการณ์จำลอง ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการสอนแบบปกติ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แผนการ
สอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง รวบรวมข้อมูล โดยการวัดความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพเพื่อการ
บำบัดหลังการทดลอง ด้วยแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาเพื่อการบำบัด และ แบบตรวจนับ
พฤติกรรมการสร้างสัมพันธภาพเพื่อการบำบัดของนักศึกษาพยาบาล ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นและผ่านการตรวจ
สอบความตรงตามเนื้อหา และค่าความเที่ยงภายในของแบบวัด และดัชนีความสอดคล้องของการตรวจนับ
แล้ว วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย สถิติทดสอบที และการวิเคราะห์ความแปรปรวน

ผลการวิจัยที่สำคัญพบว่า

ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพเพื่อการบำบัดของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มที่ได้รับการสอน
โดยใช้สถานการณ์จำลอง สูงกว่า กลุ่มที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภาควิชา ..... คณะพยาบาลศาสตร์
สาขาวิชา ..... การพยาบาลศึกษา
ปีการศึกษา 2540

ลายมือชื่อนิติ ..... พยาบาล สาวิตรี แยมศรีบัว
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

3972053836

: MAJOR NURSING EDUCATION

KEY WORD: SAVITREE YAMSREBUA: EFFECTS OF USING SIMULATIONS IN CLINICAL TEACHING OF MENTAL HEALTH AND PSYCHIATRIC NURSING ON THE ABILITY IN ESTABLISHING THERAPEUTIC RELATIONSHIP OF NURSING STUDENTS. THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. JINTANA YUNIBHAND, Ph.D., 148 pp. ISBN 974-638-951-3

The purposes of this quasi experimental research were to effects of teaching by simulations in clinical teaching of mental health and psychiatric nursing on the ability in establishing therapeutic relationship nursing students and to compare such of nursing students who were taught by simulations and by conventional teaching methods. Research samples were 32 second year nursing students of Police College of Nursing which were randomly assigned into one experimental group and one control group by using Randomized Block Design . The experimental group was taught by simulations, and the control group was taught by conventional teaching method. Instruments, used in the experimental group, was a lesson plan using simulation. Two instruments, used in data collection were a tool designed to analyze nurse-patient interaction and a modified essay question test which were developed by the researcher and test for the content validity and the internal reliability and the consistency index of tallying. Statistical techniques used in data analysis were mean, standard deviation and by t-test .

The major findings was the following:

The ability in establishing therapeutic relationship of nursing students in the experiment group who were taught by simulation was significantly higher than those who were taught by conventional teaching method, at the .05 level.

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา..... คณะพยาบาลศาสตร์
สาขาวิชา..... การพยาบาลศึกษา
ปีการศึกษา..... 2540

ลายมือชื่อนิสิต..... ทช. พศ. ส.วิ. (เนรมังกรัง)
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. จินตนา ยูนิพันธุ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. ดิเรก ศรีสุขโข และรองศาสตราจารย์ ดร. พ.ต.ต.หญิง พวงเพ็ญ ชุนทรปราณ ที่ได้ให้คำแนะนำช่วยเหลือตรวจและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆด้วยความเต็มใจ เอาใจใส่ และให้กำลังใจ จนกระทั่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

งานวิจัยครั้งนี้คงจะสำเร็จลงมิได้ ถ้าไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ทรงคุณวุฒิทางการพยาบาลทั้ง 15 ท่าน ที่ได้ให้ความกรุณาตรวจสอบ แก้ไขเครื่องมือ รวมทั้งการให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ บุคคลที่มีพระคุณอย่างยิ่งก็คือ ท่านผู้บังคับการวิทยาลัยพยาบาลตำรวจ ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก ผู้อำนวยการโรงพยาบาลสมเด็จพระเจ้าพระยาและผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีกองเทพ ที่เปิดโอกาสให้ผู้วิจัยไปทดลองใช้เครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งพ.ต.ต.หญิง วัลภา บุรณกัลลค์ และพ.ต.ต.หญิง เอื้อญาติ ชูชื่น ที่ให้ความร่วมมืออย่างดี ทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้ และเนื่องจากทุนการวิจัยครั้งนี้บางส่วนได้รับมาจากทุนอุดหนุนการวิจัยของบัณฑิตวิทยาลัยจึงขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัยมา ณ โอกาสนี้ด้วย

อนึ่งผู้วิจัยขอระลึกถึงพระคุณของ บิดาและมารดา ญาติพี่น้อง ครูบาอาจารย์ ตลอดจนเพื่อนๆทุกคนที่คอยกระตุ้นเตือน สนับสนุนและให้กำลังใจ

ท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่ จำเนียร วิถินัน คุณอภิชาติ แยมศรีบัว และคุณ ปรีชาภาค แยมศรีบัว ผู้ซึ่งอยู่เบื้องหลังความสำเร็จทั้งปวง เป็นผู้สนับสนุนทั้งด้านกำลังใจและด้านทุนทรัพย์ ในการศึกษาของผู้วิจัยเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา

พ.ต.หญิง สาวิตรี แยมศรีบัว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญแผนภาพ.....	ฉ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
แนวเหตุผลและสมมติฐานของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
การจัดการเรียนการสอนในวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช.....	12
การใช้สถานการณ์จำลองในการสอนทางพยาบาลศาสตร์.....	20
การสร้างสัมพันธภาพเพื่อการบำบัด.....	29
ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพเพื่อการบำบัด.....	43
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	49
3. วิธีดำเนินงานวิจัย.....	58
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	59
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	62
การรวบรวมข้อมูล.....	87
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	87

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	88
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	94
สรุปผลการวิจัย.....	97
อภิปรายผล.....	97
ข้อเสนอแนะ.....	102
รายการอ้างอิง.....	102
ภาคผนวก.....	110
ก. รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	111
ข. สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	116
ค. ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	119
ประวัติผู้เขียน.....	148

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

	หน้า	
ตารางที่ 1	ตัวอย่างประชากรของนักศึกษาพยาบาล.....	60
ตารางที่ 2	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มควบคุม.....	61
ตารางที่ 3	ขั้นตอนและเวลาที่ใช้ในการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง.....	69
ตารางที่ 4	การแก้ปัญหาในการสร้างสัมพันธ์ภาพเพื่อการบำบัดของแบบวัดความสามารถในแต่ละข้อรวมทั้งหมด 31 ข้อ.....	78
ตารางที่ 5	ประเด็นสถานการณ์ปัญหาในการสร้างสัมพันธ์ภาพเพื่อการบำบัดของแบบวัดความสามารถในแต่ละข้อ.....	79
ตารางที่ 6	ระยะการสร้างสัมพันธ์ภาพเพื่อการบำบัดของแบบวัดความสามารถในแต่ละข้อรวมทั้งหมด 31 ข้อ.....	80
ตารางที่ 7	คะแนนของแบบ เอ็ม อี คิว วัดความสามารถในการสร้างสัมพันธ์ภาพเพื่อการบำบัด.....	81
ตารางที่ 8	เวลาที่ใช้ในการทำแบบวัดความสามารถในการสร้างสัมพันธ์ภาพเพื่อการบำบัด.....	82
ตารางที่ 9	แสดงน้ำหนักของข้อรายการในแต่ละสถานการณ์ในการทำแบบวัดความสามารถในการสร้างสัมพันธ์ภาพเพื่อการบำบัด.....	83
ตารางที่ 10	แสดงระยะเวลาและกิจกรรมในกระบวนการทดลอง.....	86
ตารางที่ 11	การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า t ของคะแนนเฉลี่ยของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการทดลอง.....	89
ตารางที่ 12	คะแนนความสามารถในการสร้างสัมพันธ์ภาพเพื่อการบำบัดจำแนกเป็นด้านความสามารถในการแก้ปัญหาสัมพันธ์ภาพและทักษะในการสร้างสัมพันธ์ภาพเพื่อการบำบัดของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	90
ตารางที่ 13	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า t ของความสามารถในการสร้างสัมพันธ์ภาพเพื่อการบำบัดของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดลอง.....	91

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่ 14	การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า t ของ ความสามารถในการแก้ปัญหาสัมพันธภาพเพื่อการบำบัด ของ นักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในปัญหาสัมพันธภาพเพื่อ การบำบัดผู้ป่วยรายชื่อ.....	หน้า 92

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภาพ

	หน้า
แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	56
แผนภาพที่ 2 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	57
แผนภาพที่ 3 สรุปวิธีดำเนินการวิจัย.....	58

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย